

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/134/2024
Identifikačné číslo spisu:	0021200663
Dátum vydania rozhodnutia:	27.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:0021200663.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobu D.K. AGRO, spol. s r. o., Rakovec nad Ondavou 285, IČO: 36 853 453, zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s. r. o., Košice, Kováčska 28, IČO: 52 858 774, proti žalovanému 1/ U. V., narodenému XX. D. XXXX, Č. E., B., Ž. XX/XXX a žalovanému družstvu 2/ JRD Rakovec, družstvo, Rakovec nad Ondavou 389, IČO: 52 518 167, zastúpených spoločnosťou Advokátska kancelária SLAMKA & Partners s. r. o., Dolný Kubín, Radlinského 29, IČO: 50 120 000, o určenie neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľností, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 14C/8/2021, o dovolaní žalovaného družstva proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 31. januára 2024 sp. zn. 11Co/157/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 31. januára 2024 sp. zn. 11Co/157/2022 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej aj „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 23. júna 2022 č. k. 14C/8/2021-135 zamietol žalobu v celom rozsahu (výrok I.) a priznal žalovaným 1/ a 2/ od žalobcu nárok na náhradu trov konania v plnej výške 100 % (výrok II.). Súd prvej inštancie tak rozhodol o žalobe na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, ktorej vklad bol povolený 18. júna 2020 pod č. V-1516/2019 a pod č. V-929/2020-21/20, na základe ktorej žalovaný 1/ previedol svoj spoluvlastnícky podiel na predmetných nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v kat. úz. E. O. D. a V., zapísaných na listoch vlastníctva č. XXXX, XXXX a XXX. Žalobu skutkovo založil na tvrdení, že žalovaný 1/ ako podielový spoluvlastník predmetných nehnuteľností uzatvoril so žalovaným 2/ kúpnu zmluvu, ktorou na žalovaného 2/ previedol svoje spoluvlastnícke podiely na predmetných nehnuteľnostiach bez toho, aby žalobcovi ako podielovému spoluvlastníkovi týchto nehnuteľností ponúkol jeho spoluvlastnícke podiely na odkúpenie v súlade s ustanovením § 140 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), čo malo za následok neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorej sa dovolal.

1.1. Súd prvej inštancie vychádzal zo skutkových tvrdení strán a na ustálený skutkový stav aplikoval ustanovenia § 137 písm. d) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a ustanovenia § 40a, § 116 a § 140 OZ, z ktorých, po posúdení procesnej

pripustnosti určovacej žaloby vyvodil záver o nedôvodnosti žaloby, keďže prevod spoluvlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam zo žalovaného 1/ na žalovaného 2/ vyhodnotil za pomoci analógie ako prevod blízkej osobe, ktorý nepodliehal predkupnému právu ostatných spoluvlastníkov. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21Cdo/2192/2001, podľa ktorého „za pomoci analógie je možné dospieť k záveru, že u fyzických osôb, ktoré konajú (môžu konať) v mene právnickej osoby právne úkony, je treba, najmä s prihliadnutím na to, že prostredníctvom nich sa utvára vôľa právnickej osoby, uvažovať s tým, že takéto osoby majú z titulu svojho postavenia (a z neho vyplývajúcej zodpovednosti) k tejto (svojej) právnickej osobe taký vzťah, že by dôvodne pociťovali ujmu, ktorú utrpela právnická osoba, ako ujmu vlastnú“. Tento súd konštatoval, že za osobu blízku právnickej osobe treba považovať tiež fyzickú osobu, ktorá je spoločníkom, členom alebo zamestnancom právnickej osoby, alebo ktorá má k právnickej osobe iný obdobný vzťah a súčasne, ak by dôvodne pociťovala ujmu právnickej osoby ako ujmu vlastnú.

1.2. Vychádzajúc z uvedeného prvoinštančný súd vzťah žalovaných ako blízkych osôb vzhliadol v skutočnosti, že žalovaný 1/ je členom družstva žalovaného 2/ a ďalej dôvodil, že cit.: „Členovia družstva tvoria členskú schôdzu, ktorá je najvyšším orgánom družstva a prislúcha jej rozhodovať o najzávažnejších otázkach, prostredníctvom nich sa utvára vôľa právnickej osoby, a možno uvažovať s tým, že takéto osoby majú z titulu svojho postavenia (a z neho vyplývajúcej zodpovednosti) k tejto (svojej) právnickej osobe taký vzťah, že by dôvodne pociťovali ujmu, ktorú utrpela právnická osoba, ako ujmu vlastnú obzvlášť ak ide o družstvo ako také.“ Túto úvahu ešte doplnil tak, že „Družstvo sa od iných obchodných spoločností odlišuje najmä tým, že: predstavuje spojenie síl všetkých členov družstva na podporu ich záujmov, prvoradým cieľom je uspokojenie potrieb jednotlivých členov družstva a nie zisk, členovia sami spravujú svoje záležitosti na základe oprávnenia spolurozhodovať, podieľať sa na výkone správy a kontrolovať výkon správy...“ a teda, že „Členovia družstva sú silno naviazaní na družstvo ako je v tomto prípade.“ Na záver ozrejmil, prečo nepripustil ďalšie návrhy strán sporu na doplnenie dokazovania. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 31. januára 2024 sp. zn. 11Co/157/2022 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že určil neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorou žalovaný 1/ previedol svoj spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v kat. úz. E. O. D., zapísaných na LV č. XXXX, evidovaných ako parcely registra „E“, parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 3953 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 4753 m² a parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 6492 m², vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 1/30 k celku, na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v katastrálnom území E. O. D., zapísaných na LV č. XXXX, evidovaných ako parcely registra „E“, parc. č. XXX-orná pôda o výmere 218 m², parc. č. XXX-orná pôda o výmere 218 m², parc. č. XXX-orná pôda o výmere 342 m², parc. č. XXX-orná pôda o výmere 1272 m², parc. č. XXX-orná pôda o výmere 1509 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 2376 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 2161 m², parc. č. XXXX/X-orná pôda o výmere 2267 m², parc. č. XXXX/X-lesný pozemok o výmere 1184 m², parc. č. XXXX-lesný pozemok o výmere 3291 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 1050 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 1285 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 1264 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 112 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 1359 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 1708 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 888 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 888 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 788 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 788 m², parc. č. XXXX-trvalý trávny porast o výmere 461 m², parc. č. XXXX-trvalý trávny porast o výmere 461 m², parc. č. XXXX-trvalý trávny porast o výmere 795 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 1007 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 387 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 387 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 2610 m², parc. č. XXXX/X-orná pôda o výmere 1293 m², parc. č. XXXX/X-orná pôda o výmere 1484 m², parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 1109 m² a parc. č. XXXX-orná pôda o výmere 1109 m², vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 1/15 k celku, a na nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území V., zapísanej na LV č. XXX, evidovanej ako parcela registra „E“, parc. č. XXX/X-orná pôda o výmere 23 723 m², vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 1/30 k celku, na žalovaného 2/, ktorej vklad bol povolený Okresným úradom Michalovce, katastrálnym odborom pod č. V-1516/2019 z

18. júna 2020-185/20 a Okresným úradom Trebišov, katastrálnym odborom pod č. V-929/2020-21/20. Žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť nahradiť žalobcovi 100 % trov konania pred súdom prvej inštancie a trov odvolacieho konania (výrok II.).

2.1. K uplatnenému odvolaciemu dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP odvolací súd zistil, že nedošlo k naplneniu tejto vady spočívajúcej v porušení práva na spravodlivý proces tým, že súd prvej inštancie vo veci nepostupoval na pojednávaní v zmysle § 181 ods. 2 CSP, keď neuviedol, ktoré skutočnosti považuje za sporné, resp. nesporné, a vec predbežne právne neposúdil; mal za to, že ak samosudca toto zákonné ustanovenie nedodrží, nemá to žiaden priamy dosah na možnosť vylúčenia strany sporu z jej procesných práv, ktoré jej CSP priznáva.

2.2. Žalobca okrem odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP, odvolacími námietkami atakoval správnosť posúdenia otázky (potrebnosti) splnenia ponukovej povinnosti žalovaného 1/ vo vzťahu k ostatným spoluvlastníkom predmetných nehnuteľností, nakoľko tvrdil, že v danom prípade nešlo o prevod blízkej osobe (§ 365 ods. 1 písm. h) CSP - rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci).

2.3. Odvolací súd v prvom rade zaujal súhlasné stanovisko, že súd prvej inštancie dostatočne a presvedčivo formuloval záver o prípustnosti určovacej žaloby. Vychádzajúc zo znenia ustanovenia § 137 písm. c) a d) CSP je možné vyvodiť, že CSP zásadne nepripúšťa určovacie žaloby o určenie právnej skutočnosti s výnimkou žalôb o určenie právnej skutočnosti za podmienky, že to vyplýva z osobitného právneho predpisu. Pre tieto výnimky (podľa § 137 písm. d) CSP) je spoločné, že priamo osobitný právny predpis, resp. právna norma vo svojej dikcii priznáva oprávnenej osobe domáhať sa na súde určenia tejto právnej skutočnosti (napr. znenie § 77 Zákonníka práce, § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z. z., § 711 ods. 5 OZ). Stotožnil sa s prvoinstančným súdom, že ide o žalobu o určenie právnej skutočnosti v zmysle ustanovenia § 137 písm. d) CSP, pri ktorej nie je potrebné preukazovať naliehavý právny záujem. Rozvinul myšlienku, že možnosť podania žaloby musí vyplývať z osobitného predpisu a ďalej je potrebné posúdiť, či je tu osobitný predpis, ktorý možnosť podania takejto žaloby pripúšťa. V tomto kontexte odvolací súd vyslovil názor, že osobitným predpisom, ktorý možnosť podania žaloby o určenie právnej skutočnosti pripúšťa je ustanovenie § 40a OZ; žalobca si ako osoba oprávnená z predkupného práva uplatnil nárok vyplývajúci z ustanovenia § 603 ods. 3 OZ a domáha sa vyslovenia relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy zo spoluvlastníka žalovaného 1/ na tretiu osobu žalovaného 2/. Skonštatoval, že v konaní nebolo sporným uzavretie kúpnej zmluvy bez toho, aby bola žalovaným 1/ splnená jeho ponuková povinnosť k ostatným spoluvlastníkom. Nakoľko sa žalobca dovolal relatívnej neplatnosti uvedenej zmluvy v zmysle ustanovenia § 40a OZ, dôsledkom takéhoto úkonu je neplatnosť právneho úkonu spätne odo dňa uzavretia predmetnej zmluvy; žalovaní 1/, 2/ však žalobcovo dovolanie sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu neakceptovali. Odvolací súd preto zastával názor, že ustanovenie § 40a OZ, ako aj § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. sú normami, ktoré umožňujú podanie žaloby o určenie právnej skutočnosti v zmysle § 137 písm. d) CSP. Objasnil, že pokiaľ hmotné právo dovolanie sa relatívnej neplatnosti pripúšťa, aj procesné právo musí takúto žalobu umožniť a bez ohľadu na to, že ustanovenie § 40a OZ výslovne na žalobu o neplatnosť neodkazuje, neobstoí zužujúci výklad žalovaných, ktorí v odvolaní namietali, že z ustanovenia § 40a OZ nevyplýva právo žalobcu podať na súd žalobu o určenie relatívnej neplatnosti právneho úkonu. Podľa odvolacieho súdu opodstatnenosť takto zvolenej právnej konštrukcie vyplýva aj zo skutočnosti, že rozsudok, ktorým súd rozhodol o neplatnosti právneho úkonu týkajúceho sa nehnuteľností, je listinou, na základe ktorej správa katastra vyznačí formou záznamu stav pred týmto právnym úkonom (§ 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z.), čo samo osebe svedčí o prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti právneho úkonu.

2.4. Odvolací súd vyhodnotil ako dôvodnú námietku žalobcu, že nešlo o prevod blízkej osobe, keďže benefity deklarované žalovanými 1/ a 2/ nad zákonom určený rozsah, sami o sebe nezakladajú vzťah blízkych osôb. Ustanovenie § 116 OZ veta za bodkočiarkou pritom nedáva priamu odpoveď na otázku, ktoré kritériá je nevyhnutné vziať do úvahy pri jeho aplikácii a nestanovuje žiadne presné kritériá, že ide o osobu blízku. Ide o právnu normu s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. normu, ktorá prenecháva súdu na zvážení v každom jednotlivom prípade, aby sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého,

vpred neobmedzeného okruhu okolností. Na margo posledných trendov súdnej praxe (napr. rozhodnutia Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5Co/145/2013 a Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/235/2013) rozšíriť pojem blízkej osoby pomocou analógie (§ 853 OZ) aj na právnické osoby, odvolací súd akcentoval skutočnosť, že obe rozhodnutia riešili otázku blízkej osoby v prípade vzťahu fyzickej osoby k spoločnosti s ručením obmedzeným, v ktorej je táto fyzická osoba jediným spoločníkom a zároveň aj konateľom s tým, že v aktuálnej veci o takýto prípad nešlo; mal za to, že spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá má jediného spoločníka, a družstvo, sú odlišné formy obchodných spoločností, pre ktoré sú vlastné ich charakteristické znaky. Skutočnosť, že sa člen družstva podieľa na zisku, je jedným zo základných cieľov, za ktorým sa družstvo zriaďuje. Práva člena družstva špecifikované žalovanými ako právo na podiel na zisku, právo podieľať sa na riadení, ktoré môže uplatniť prostredníctvom členskej schôdze, právo na vyrovnací podiel, patria medzi základné práva spojené s členstvom v družstve, ktoré sú charakteristické pre daný druh obchodnej spoločnosti, preto podľa názoru odvolacieho súdu nie sú dôkazom preukázania blízkosti osôb a pociťovania ujmy ako vlastnej v prípade právnickej a fyzickej osoby. Rovnako aj zabezpečenie hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov je účelom založenia družstva, preto poskytovanie benefitov členom družstva nad rámec bežných činností tak, ako ich špecifikovali žalovaní, nie je podľa názoru odvolacieho súdu prejavom vzťahu blízkej osoby tak, ako to chápe ustanovenie § 116 OZ. Vec právne zhodnotil tak, že takéto personálne a majetkové prepojenie osôb nemožno za použitia analógie kvalifikovať ako vzťah obdobný rodinnému vzťahu v zmysle § 116 OZ a súčasne nezakladá stav, keď ujmu, ktorú by utrpela jedna z nich, by druhá osoba pociťovala ako vlastnú ujmu.

2.5. Po premietnutí všeobecných východísk na posudzovaný prípad nebola podľa názoru odvolacieho súdu u žalovaných 1/ a 2/ preukázaná vzájomnosť pociťovania ujmy ako vlastnej, keďže družstvo, pri zohľadnení počtu jeho členov, nebude (objektívne) pociťovať ujmu svojho člena (žalovaného 1/), ktorého výška členského podielu - miery účasti na družstve pri členskom vklade 1 euro predstavuje 1/1250, ako ujmu vlastnú, teda v ich vzťahu chýba kvalitatívny prvok. K predloženým rozhodnutiam Najvyššieho súdu Českej republiky poznamenal, že tieto nepatria do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Vo vzťahu k nepublikovanému uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. januára 2024 sp. zn. 4Cdo/238/2022, podľa ktorého možno vzťah člena družstva a družstva považovať za vzťah blízkych osôb, odvolací súd akcentoval jeho precedenčnú nezáväznosť (I. ÚS 115/2020) s tým, že jedno, príp. dve nepublikované rozhodnutia nemôžu predstavovať otázku vyriešenú, teda otázku, o ktorej existuje ustálená rozhodovacia prax. Ak nastane situácia, že najvyšší súd považuje určitý právny názor za ustálený, mohlo by to byť pre najvyšší súd impulzom na jeho publikáciu v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Tým sa zároveň odstráni neistota týkajúca sa toho, či ide o právnu otázku v praxi dovolacieho súdu vyriešenú alebo nie (pozri aj I. ÚS 51/2020). Na uvedenom základe odvolací súd dospel k záveru, že medzi žalovanými nešlo o prevod blízkej osoby. O trovách celého konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný 2/ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, t. j. že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená. Za nesprávne právne posúdenie považoval vyslovenie prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy pre porušenie zákonného predkupného práva, voči ktorej sa žalobca ako porušený podielový spoluvlastník dovolal neplatnosti podľa § 40a OZ a § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z., ktoré umožňujú podanie žaloby o určenie právnej skutočnosti v zmysle § 137 písm. d) CSP. Objasnil, že súdy nižších inštancií mali žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode posúdiť ako neprípustnú, nakoľko Kúpna zmluva (zmluva o nepeňažnom vklade) je právnou skutočnosťou.

3.1. Dovolateľ nesúhlasil ani s právnym názorom súdov nižších inštancií ohľadom posúdenia prevodu vlastníckeho práva spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti medzi žalovaným 1/ - členom družstva a žalovaným 2/ - družstvom. Zopakoval, že išlo o prevod medzi blízkymi osobami podľa § 140 OZ. Nesprávnosť právneho posúdenia blízkosti medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/ spočíva v tom, že kúpny zmluvami došlo k prevodu vlastníckeho práva z člena družstva na družstvo, teda došlo k

prevodu medzi osobami blízkymi, a z toho dôvodu nedošlo k porušeniu zákonného predkupného práva podielového spoluvlastníka nehnuteľností, pretože člen družstva ako podielový spoluvlastník nemusel svoj spoluvlastnícky podiel najskôr ponúknuť ostatným spoluvlastníkom podľa ustanovenia § 140 OZ na odkúpenie. V nadväznosti na uvedené mal za to, že akúkoľvek ujmu spôsobenú družstvu pociťuje člen družstva ako vlastnú ujmu. Spoluvlastníkovi (členovi družstva) vzniklo členstvo v družstve počas trvania družstva - prijatím za člena na základe písomnej členskej prihlášky. V čase uskutočnenia prevodov bol spoluvlastník riadnym členom družstva a jeho členstvo stále trvá, neskončilo sa. V tejto súvislosti poukázal na to, že medzi spoluvlastníkom ako členom družstva a družstvom, čiže medzi Žalovanými, je osobné, majetkové a ďalšie prepojenie teda, že je medzi týmito osobami „blízkosť“, kvalifikovaná prepojenosť vyžadovaná zákonom v § 116 OZ.

3.2. Dovolateľ prízvukoval, že členský podiel predstavuje majetkovú účasť člena družstva na majetku družstva, vlastnícke právo člena družstva ako spoluvlastníka k predmetným nehnuteľnostiam zostalo nedotknuté, nakoľko k zmene vlastníka došlo len formálne, nakoľko nehnuteľnosti sú teraz vo vlastníctve družstva, čiže vo vlastníctve členov družstva, čo znamená, že sú stále aj vo vlastníctve spoluvlastníka, ktorý ich previedol na družstvo. A preto aj z uvedeného dôvodu nemohlo dôjsť k porušeniu zákonného predkupného práva porušeného spoluvlastníka; o to viac v prípadoch, ak spoluvlastník vložil svoj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti do družstva ako nepeňažný vklad, čo znamená, že nepeňažným vkladom sa ním člen družstva podieľa na výsledku podnikania družstva, nedostáva za nehnuteľnosť protihodnotu napr. ako kúpnu cenu v prípade kúpnej zmluvy, ale priamo získava členský podiel v družstve. Žalovaný 2/ nevidel dôvod, prečo by mal ako člen družstva previesť svoj spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti inej spoločnosti, alebo fyzickej osobe, ktorá je konkurentom družstva, alebo spolupracujúcou osobou konkurenta družstva, ktorého je členom a takto si sám škodiť a ukracovať sa. Argumentoval ďalej tým, že medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/ existujú vzájomné väzby takej intenzity, že by ujmu utrpenú žalovaným 2/ pociťoval žalovaný 1/ dôvodne ako vlastnú. S prihliadnutím na všetky dôležité okolnosti prípadu, ide najmä o ujmu spojenú s majetkom, s podnikaním žalovaného 2/, so starostlivosťou žalovaného 2/ o obec Rakovec nad Ondavou a členov družstva, o rozvoj obce a regiónu, o služby poskytujúce žalovaným 2/, ktorú by objektívne žalovaný 1/ pociťoval ako vlastnú, nakoľko je členom družstva a obyvateľom obce Rakovec nad Ondavou. Z hľadiska spoločenskej morálky ide o väzby a pociťovanú ujmu o to viac, že členmi žalovaného 2/ ako aj tými, čo jeho činnosť riadia, sú poväčšine obyvatelia obce, resp. právni nástupcovia obyvateľov obce, rodáci a krajanovia, medzi ktorými sú bližšie a vzdialenejšie rodinné väzby. Na základe uvedeného navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žiadal dovolanie podľa § 447 CSP ako neprípustné odmietnuť, nakoľko predpokladom dovolania je dôsledné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorom musí dovolateľ uviesť svoj názor na riešenie právnej otázky. Dôvodom dovolania môže byť teda len otázka právneho posúdenia a spochybnenia jej vyriešenia zo strany odvolacieho súdu a ako aj odôvodnenie právneho názoru, ktorý dovolateľ zastáva. Nesprávne právne posúdenie môže byť dovolacím dôvodom len vtedy, ak bolo rozhodujúce pre výrok napadnutého rozhodnutia. Ak dovolateľ tvrdí, že súdy z vykonaného dokazovania nezistili správne skutkový stav a preto nesprávne vec právne posúdili, a to vo vzťahu k riešeniu niektorej právnej otázky, nepôjde o dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci, ale o napadnutie rozhodnutia odvolacieho súdu pre nedostatočné zistenie skutkového stavu. Nakoľko je dovolací súd viazaný obsahovým vymedzením dovolacieho dôvodu, aby namietané nesprávne právne posúdenie veci bolo uvedené len odkazom na zákonné ustanovenie, ale je nutné, aby dovolateľ konkrétne uviedol právnu otázku a uviedol, prečo zaujal odvolací súd nesprávny právny názor na jej riešenie. V prípade, ak by sa dovolací súd nestotožnil s názorom o neprípustnosti dovolania, navrhol ho zamietnuť ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že

dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. V danom prípade dovolateľ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP s tým, že dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho posúdenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. (1) Konkrétne ako prvé namietal nesprávnosť právneho posúdenia, čo do prípustnosti žaloby, spočívajúcu v tom, že súd mal „žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode“ posúdiť ako neprípustnú, keďže určenie neplatnosti kúpnej zmluvy je určenie právnej skutočnosti, pričom zákon zásadne neprípúšťa určovacie žaloby o určenie právnej skutočnosti s výnimkou žalôb o určenie právnej skutočnosti za podmienky, že to vyplýva z osobitného právneho predpisu. (2) Ako neadekvátne dovolateľ považoval tiež posúdenie stanoveného spôsobu kritéria blízkosti medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/; podľa správnosti kúpnyimi zmluvami došlo k prevodu vlastníckeho práva z člena družstva na družstvo, teda došlo k prevodu medzi osobami blízkymi, a z toho dôvodu nedošlo k porušeniu zákonného predkupného práva podielového spoluvlastníka nehnuteľností, pretože člen družstva ako podielový spoluvlastník nemusel svoj spoluvlastnícky podiel najskôr ponúknuť ostatným spoluvlastníkom podľa ustanovenia § 140 OZ na odkúpenie.

10. Pretože dovolateľ uplatnený dovolací dôvod vymedzil v zákonných mantineloch (§ 432 ods. 2 CSP), bol splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 421 ods. 1 písm. b) CSP a dovolací súd mohol podrobiť rozsudok odvolacieho súdu meritornému dovolaciemu prieskumu a pristúpiť k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

11. Dovolací súd pre potreby meritorného prieskumu najskôr ustálil relevantnosť nastolených právnych otázok a akcentoval, že od ich vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Skutočnosť, že ide o otázku zásadného právneho významu je daná tým, že v skutkovo obdobnej veci (ide o uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. januára 2024 sp. zn. 4Cdo/238/2022) občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na svojom zasadnutí konanom 27. novembra 2024 prijalo právnu vetu na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (publikovaného pod R 75/2024); išlo o výklad ustanovenia § 137 písm. d) Civilného sporového poriadku a blízkej osoby podľa § 116 OZ na riešenie otázok, ktoré boli nastolené dovolateľom v aktuálnom konaní. Podľa judikovaného rozhodnutia najvyššieho súdu R 75/2024: (I) „Žaloba o neplatnosť kúpnej zmluvy v súvislosti s porušením predkupného práva je žalobou v zmysle ustanovenia § 137 písm. d) Civilného sporového poriadku“; (II) „Pokiaľ to odôvodňujú osobitné okolnosti, možno z

hľadiska § 140 veta prvá Občianskeho zákonníka za blízku osobu (§ 116 tohto zákonníka per analogiam) považovať aj právnickú osobu“. V tomto rozhodnutí vyslovil, že právnickú osobu možno považovať pre účely prevodu spoluvlastníckeho podielu za blízku osobu v zmysle § 140 OZ veta prvá. Skonštatoval, že niet žiadneho rozumného dôvodu s poukazom na prepojenia rôzneho druhu a charakteru, ktoré vznikajú či už v štruktúrach právnickej osoby resp. medzi fyzickými osobami, ktoré z činnosti právnickej osoby nejakým spôsobom profitujú, aby právnickú osobu nebolo možné považovať za blízku osobu v zmysle § 116 veta druhá OZ. Mimo fyzických osôb, ktoré robia za právnickú osobu právne úkony, majú vzťah k právnickej osobe a záujem na jej pomeroch aj ďalšie fyzické osoby. Z hľadiska vystupovania v právnych vzťahoch nemôže byť významný akýkoľvek vzťah k právnickej osobe; vzťah ďalšej fyzickej osoby a právnickej osoby musí vykazovať určité vlastnosti. Za analogického použitia § 116 OZ je potom možné vyvodiť, že za osobu blízku právnickej osobe je treba považovať tiež fyzickú osobu, ktorá je spoločníkom, členom alebo zamestnancom právnickej osoby, alebo ktorá má k právnickej osobe iný obdobný vzťah a súčasne, ak by dôvodne pociťovala ujmu, ktorú utrpela právnická osoba, ako ujmu vlastnú.

11.1. Z právnej vety: „Žaloba o neplatnosť kúpnej zmluvy v súvislosti s porušením predkupného práva je žalobou v zmysle ustanovenia § 137 písm. d) Civilného sporového poriadku“ (R 75/2024), možno uzavrieť, že dovolanie žalovaného 2/ je v časti prvej nastolenej otázky nedôvodné, keďže osobitným právnym predpisom, z ktorého vyplýva oprávnenie žalobcu domáhať sa určenia neplatnosti kúpnej zmluvy (právnej skutočnosti) je v hmotnoprávnej rovine ustanovenie § 40a v spojení s § 140 OZ a to, že zo samotného textu predmetnej právnej normy nevyplýva výslovne možnosť podania žaloby, nie je z hľadiska uplatnenia práva významné. Text ustanovenia § 40 OZ ako aj § 140 OZ bol formulovaný zákonodarcom dávno predtým, ako vstúpil do platnosti a účinnosti civilný sporový poriadok. V zmysle dôvodovej správy k ustanoveniu § 137 písm. d) CSP: „Medzi osobitné predpisy podľa písm. d) patria, napríklad zákonník práce, zákon o dobrovoľných dražbách a podobne“, z čoho je zrejmé, že ani samotný zákonodarcia v CSP nevymenúva taxatívnym spôsobom právne predpisy, v zmysle ktorých možno podať žalobu o určenie právnej skutočnosti. Nemožno preto striktno formalisticky lípnúť na tom, aby text právnej normy prijatý skôr celkom slovne zodpovedal neskoršiemu právneho predpisu, t. j. novému procesnému kódexu.

11.2. Dovolací súd v kontexte právnej vety: „Pokiaľ to odôvodňujú osobitné okolnosti, možno z hľadiska § 140 veta prvá Občianskeho zákonníka za blízku osobu (§ 116 tohto zákonníka per analogiam) považovať aj právnickú osobu“ (R 75/2024) uvádza, že dovolanie je oprávnené v časti druhej nastolenej otázky, týkajúcej sa definície blízkej osoby (§ 116 OZ), ktorá bola z hľadiska § 140 veta prvá OZ rozšírená aj na právnickú osobu, pokiaľ to odôvodňujú osobitné okolnosti; do pozornosti dáva relevantnú časť odôvodnenia publikovaného uznesenia najvyššieho súdu z 29. januára 2024 sp. zn. 4Cdo/238/2022 (odseky 23.3 a 23.4) : „Motivácia činnosti družstva môže byť daná kritériom zisku, alebo zabezpečovaním hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov. Družstvo vždy sleduje cieľ uspokojovať záujmy svojich členov, a preto organizuje určitú činnosť hospodárskeho charakteru. Z predmetných ustanovení zákona ako aj ďalších upravujúcich činnosť družstva vyplýva, že vzťah žalovaných má jednoznačne základ vo vzťahu družstva a člena družstva a v právach a povinnostiach vyplývajúcich z Obchodného zákonníka a zo stanov družstva. Členský podiel žalovaného 1/ predstavuje majetkovú účasť člena družstva na majetku družstva, teda na majetku žalovaného 2/. Intenzita ich vzájomného vzťahu (jeho kvantita či kvalita resp. súdmi nižších inštancií deklarované „benefity“) je podľa názoru dovolacieho súdu v okolnostiach danej veci dostatočným dôvodom prečo predmetný vzťah vykazuje vzťah blízkych osôb; vždy však takéto zistenie bude vyžadovať individuálne posúdenie každej veci. Z uvedených dôvodov možno preto súhlasiť s názorom dovolateľa, že vzťah žalovaných 1/ a 2/ je potrebné považovať za vzťah blízkych osôb“.

12. Aj v posudzovanom spore má pomer žalovaných 1/ a 2/ základ vo vzťahu družstva a člena družstva a v právach a povinnostiach vyplývajúcich z Obchodného zákonníka a zo stanov družstva, a to za obdobných individuálnych okolností ako v precedenčne záväznej veci; členský podiel žalovaného 1/ predstavuje majetkovú účasť člena družstva na majetku družstva, teda na majetku žalovaného 2/. Intenzita ich vzájomného vzťahu je deklarovaná zhodnými benefitmi ako v prípade súdenom pod sp. zn.

4Cdo/238/2022 (žalovaný 1/ ako člen družstva má právo na podiel na zisku, právo podieľať sa na jeho riadení prostredníctvom členskej schôdze, právo na vyrovnací podiel, právo na likvidačnom zostatku a právo byť volený do orgánov družstva, v prípade prenájmu pôdy poskytuje žalovaný 2/ svojim členom zvýšený základný nájom, dodatočný nájom, bonus do výšky 20 % základného nájmu, možnosť úhrady aj viacročného základného nájmu vopred, člen družstva, prispieva na jeho činnosť, podieľa sa na činnosti toho družstva a tak znáša aj stratu, žalovaný 2/ poskytuje svojim členom služby, výpomoci, čo je podľa názoru dovolacieho súdu v okolnostiach danej veci dostatočným dôvodom, prečo predmetný vzťah vykazuje vzťah blízkych osôb [porovnaj tiež sp. zn. 5Cdo/172/2023, 7Cdo/96/2023 v druhovo obdobných veciach, v ktorých dovolací súd nasledoval právny názor vyslovený v R 75/2024].

13. Sumarizujúc vyššie uvedené, právne názory obsiahnuté v rozsudku odvolacieho súdu v pomenovanej otázke, nie sú plauzibilné so závermi stabilnej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu. V čase od podania dovolania (04/2024) sa judikatúra najvyššieho súdu v nastolenej právnej otázke meritórnym rozhodovaním postupne rozvíjala a zjednocovala, čo dokladuje nielen publikovanie uznesenia najvyššieho súdu z 29. januára 2024 sp. zn. 4Cdo/238/2022 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (R 75/2024), ale aj ďalšie, naň nadväzujúce a opakujúce nepublikované rozhodnutia (sp. zn. 5Cdo/172/2023, 7Cdo/96/2023); dovolateľom nastolenú právnu otázku, preto možno v čase rozhodovania vec prejednávajúceho senátu najvyššieho súdu považovať za ustálené vyriešenú.

14. Ak odvolací súd založil svoje rozhodnutie na inom právnom názore, treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd na uvedenom základe dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

15. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.